

Education and Training Monitor 2017

Den sjette udgave af Europa-Kommissionens Education and Training Monitor rapport udkom den 9. november 2017. Årligt udsendes en europæisk rapport og landespecifikke tilstandsrapporter i forbindelse med Education and Training 2020 (ET 2020), der vedrører uddannelsesområdet inden for Europa 2020-strategien¹. Begge områder overvåges via processen omkring Det Europæiske Semester², idet landenes arbejde med at nå Europa 2020-målene årligt monitoreres.

Med Kommissionens tilstandsrapporter for Europa og for de enkelte medlemslande gøres der årligt status på den europæiske progression på uddannelsesområdet. Datagrundlaget for rapporterne er primært hentet fra den seneste PISA-undersøgelse, hvilket var i 2015.

I år er ulighed temaet for den europæiske rapport over Education and Training Monitor, og i forbindelse med lanceringen 9. november 2017 lød det i Europa-Kommissionens pressemeddelelse³, at uddannelsessystemerne er lykkes med at blive mere inkluderende og effektive. Dog afhænger det opnåede uddannelsesniveau i alt for høj grad af den socioøkonomiske baggrund hos de europæiske unge. EU-kommissær for uddannelse, kultur, unge og sport, Tibor Navracsics udtalte:

”Vores uddannelsessystemer er ofte med til at opretholde uligheden: Når de ikke tager højde for personer med fattigere baggrund, og når forældrenes sociale status afgør uddannelsesniveaut og viderefører fattigdom og formindskede muligheder på arbejdsmarkedet fra den ene generation til den anden. Vi er nødt til at gøre mere for at overvinde disse uligheder.”

Europas tilstand

Den fælles europæiske rapport⁴ rummer tre dele; første del omhandler ulighed. Kapitlet rummer baggrundsvinden for at forstå ulighed (1.1) og ulighedsmønstre inden for basale færdigheder (1.2) og rundes af med at undersøge om investeringer i uddannelser fremmer lighed (1.3).

¹ Læs mere om Europa 2020-strategien: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/europe-2020-strategy_bg

² Læs mere om Det Europæiske Semester: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/european-semester-why-and-how_da

³ Læs hele pressemeddelelsen: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-4261_da.htm

⁴ Education and Training Monitor 2017: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2017_en.pdf

Anden del beskæftiger sig med 2020-målene for uddannelse og tager fat om både deltagelsesfrekvensen i dagtilbud (2.1), andelen af unge der forlader uddannelsessystemet tidligt (2.2), færdiggørelsesfrekvensen på videregående uddannelse (2.3), nyuddannede på arbejdsmarkedet, erhvervsuddannelser samt praksisbaseret læring (2.4), voksnes deltagelse i uddannelsesaktiviteter (2.5) samt studentermobilitet (2.6).

Tredje og sidste del omhandler arbejdet med at sikre uddannelse af høj kvalitet til alle. Med fokus på dagtilbudsområdet (3.1), grundskolen (3.2) samt videregående uddannelse (3.3).

Resultaterne i den fælles rapport peger på en alarmerende stigning i ulighed i Europa. Mange unge mangler basale færdigheder, hvilket forstærkes af deres socioøkonomiske baggrund. Én ud af fem unge europæere har i en alder af 15 år ikke nået det basale niveau i læsning, matematik og naturfag.

Ulighedsagendaen fremstår central, idet arbejdet med at nå EU's 2020-mål for uddannelse ellers tegner godt:

- De europæiske lande er tæt på at nå målsætningen om at få andelen af unge, der forlade uddannelsessystemet tidligt bragt ned under 10 %.
- Målet om at få 40 % af de 30-34-årige til at tage en videregående uddannelse er stort set nået.
- Målsætningen om 95 % deltagelsesfrekvens i dagtilbud er nået op på 94,8 %.
- Der er et stykke vej endnu for nå målsætningen om at nedbringe andelen af dårligt præsterende unge i læsning, matematik og naturfag på 15 %. Andelen mangler fortsat at blive nedbragt med mellem 4,7-7,2 procentpoint.
- Et par procentpoint mangler for at opfylde målet om 82% beskæftigelsesfrekvens for de nyuddannede.
- Voksnes deltagelse i uddannelsesaktiviteter halter efter, idet kun 10,8% af de 25-64-årige har modtaget formel eller uformel uddannelse. EU-målet ligger på 15%.

En ulighedsstatus for Danmark

I den fælles europæiske rapport præsenteres også data om Danmark, og inden for ulighedsagendaen viser figur 1 (side 23), at Danmark er et af de lande, hvor ulighed i indkomst er steget i årene 2005-2015 målt i Gini-koefficient. I rapporten lyder advarsler om, at øget ulighed har sociale, politiske og økonomiske konsekvenser herunder risiko for lavere uddannelsesniveau og mistro i barndommen. I figur 2 (side 24) kobles Gini-koefficienten sammen med PISA-resultaterne for medlemslandene, og her fremgår det at Danmark fortsat ligger over det europæiske gennemsnit. Figuren viser, at Finland, Holland og Sverige har mindre ulighed end Danmark, og at finske og hollandske elever præsterer bedre i PISA end danske elever.

Rapportens figur 13 (side 36) viser dog, at Danmark ligger i den gode ende, hvad angår andelen af dårligt præsterende inden for naturfag holdt op imod socioøkonomisk baggrund.

Uligheden træder også frem ved forskellige befolkningsgrupper, og i figur 15 (side 38) fremgår det, at i næsten alle medlemslande er der store forskelle i andelen af dårligt præsterende i naturfag for gruppen af førstegenerationsindvandrere og gruppen af elever født i landet. Skellet kan være op til 25-33%, og her placerer Danmark sig sammen med bl.a. Sverige, Østrig og Holland.

Et tredje nedslag i ulighedssagendaen i den europæiske rapport omhandler skyggeuddannelse, hvilket er privat betalt undervisning, der stiller børn med mere velhavende baggrunde mere privilegeret. Data over dette fænomen er fragmenteret, men figur 17 (side 41) opstiller alligevel EU-landene efter andelen af elever i udkolingen, der benyttede skyggeuddannelse i 2012. Her fremgår det, at de nordiske lande havde en meget lille andel elever, der betaler sig til privat undervisning.

Den danske tilstandsrapport

Kommissionen udsender også landespecifikke rapporter, og den danske tilstandsrapport om uddannelse⁵ er opdelt i syv afsnit; 1) statistisk oversigt over de centrale uddannelsesindikatorer 2) styrker og svagheder i det danske uddannelsessystem 3) årsager til ulighed og fremme af inklusion 4) investeringer i uddannelse 5) politikker til modernisering af undervisningen i skolen 6) indsatser til modernisering af videregående uddannelse og 7) erhvervs- og voksenuddannelsesområdet.

Rapporten præsenterer følgende *hovedkonklusioner* på side 4:

- "I Danmark kombineres gode uddannelsesresultater med en høj grad af lighed og fokus på elevernes trivsel. Andelen af elever med gode resultater er dog lavere end i de andre nordiske lande.
- Reformen af erhvervsuddannelserne i 2015 forenkede uddannelserne, og reformen har indledningsvist haft en vis positiv virkning, for eksempel på overgangen til videregående uddannelser. Der er dog stadig store udfordringer med at nedbringe andelen af skolefrafald og tiltrække nye elever fra grundskolen.
- Folkeskolereformen fra 2014 gennemføres i øjeblikket. I 2017/2018 iværksættes en reform af ungdomsuddannelserne.
- Det offentlige budget for uddannelse er blevet reduceret, men Danmark er stadig blandt de lande i EU, der investerer mest i uddannelse.
- Antallet af studerende på videregående uddannelser er fordoblet siden 2008. Dette har medført et større fokus på, hvordan strømmen af studerende bedre kan administreres, og hvordan studerende hurtigere kan færdiggøre deres uddannelser. Overgangen fra studieliv til arbejdsliv er forholdsvis langsom."

Styrker, svagheder og opmærksomhedspunkter:

- Danmarks evne til at få nedbragt andelen af unge mellem 18-24 år, der forlader skolen tidligt.
- Danske elevers resultater i folkeskolen ligger over EU-gennemsnit, og det fremhæves også, at der ikke er så stor spredning i resultaterne i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund.
- I Danmark deltager næsten alle fireårige børn dagtilbud med en deltagelsesfrekvens på 98,6%.

⁵ Læs Danmarks tilstandsrapport https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2017-dk_da.pdf

- Elever med indvandrerbaggrund leverer dårligere præstationer inden for naturfag, matematik og læsning end eleverne født i Danmark.
- Integrationen af unge med flygtninge- eller indvandrerbaggrund i uddannelsessystemet kræver derfor fortsat opmærksomhed.

Investeringer i uddannelse:

- Danmark er ifølge tilstandsrapporten fortsat et af de EU-lande, som investerer mest i uddannelse. Det fremhæves dog samtidig, at Danmark også har oplevet en stor stigning i elevantallet.
- Der bliver anvendt 12,5 procentpoint mindre midler på danske ungdomsuddannelser end EU-gennemsnittet. Dette afspejles ifølge rapporten dels i udviklingen i antallet af børn i skolealderen, som ser lidt anderledes ud end i andre EU- og OECD-lande.
- Med finansloven for 2016 indførtes der nedskæringer på tværs af hele uddannelsessektoren på linje med resten af den offentlige sektor.

Modernisering:

- OECD fremhæver et behov for, at danske skoleledere bliver bedre uddannet og modtager mere støtte.
- Danmark er et af de få lande, hvor kommende lærere som en del af læreruddannelsen bliver forberedt på lærerens rolle i at fremme integrationen af elever med indvandrerbaggrund.
- I Danmark er det trods en meget høj deltagelsesgrad i voksenuddannelse, primært de højt kvalificerede voksne, der deltager. Det gør de dobbelt så meget som de kortest uddannede.

Et EU uddannelsesstopmøde på vej

I forbindelse med lanceringen af Education and Training Monitor 2017 præsenterede kommissær Tibor også, at der for første gang vil blive afholdt et topmøde omkring resultaterne i årets Education & Training Monitor. Det sker på *EU Education Summit*, der afvikles den 25. januar 2018 med deltagelse af europæiske uddannelsesministre, undervisere, forskere og andre centrale interessenter. Fokus vil være på at tackle lave præstationer.